

Andrzej Kierzek, Michał Pabiszczak

Tadeusz Paul (1913-1982) – otolaryngolog w Ostrowie Wielkopolskim

---

Acta Medicorum Polonorum 5/1, 49-54

2015

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Paul (1913-1982) – otolaryngolog w Ostrowie Wielkopolskim

Tadeusz Paul (1913-1982) – an otorhinolaryngologist in Ostrów Wielkopolski

Andrzej Kierzek¹, Michał Pabiszczak²

Wrocław

Streszczenie: Artykuł przedstawia postać Tadeusza Paula (1913-1982). Był on znanym specjalistą w otorynolaryngologii, szkolenym w Poznaniu oraz podczas drugiej wojny światowej w Niemczech. Był on jednym z inicjatorów specjalistycznego leczenia w zakresie otorynolaryngologii w Ostrowie Wielkopolskim, przede wszystkim w lecznictwie otwartym, ale także i szpitalnym.

Abstract: This article describes Tadeusz Paul (1913-1982), a well-known ear, nose, and throat specialist who was trained in Poznań and during the Second World War in Germany. He initiated a specialist ear, nose, and throat care in the town of Ostrów Wielkopolski, mainly in out-patient clinics but at the hospitals practice as well.

Słowa kluczowe: historia otorynolaryngologii, historia chirurgii

Keywords: history of otorhinolaryngology, history of surgery

Tadeusz Paul był jednym z nielicznych otolaryngologów działających po drugiej wojnie światowej w Ostrowie Wielkopolskim. Urodził się 4 kwietnia 1913 roku w Kórniku, w rodzinie drobnomieszczańskiej. Był synem Wincentego, kupca, i Wiktorii z domu Rzaniak. Szkołę powszechną ukończył w Kórniku, zaś gimnazjum w Szamotułach. W 1932 roku, po otrzymaniu świadectwa dojrzałości, studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Poznańskiego, gdzie w 1939 r. uzyskał dyplom lekarza³.

---

¹ Katedra Fizjoterapii Uniwersytetu Medycznego im. Piastów Śląskich we Wrocławiu, kierownik: dr hab. n. med. Małgorzata Paprocka-Borowicz. Adres pierwszego autora: e-mail: andrzejkierzek@wp.pl

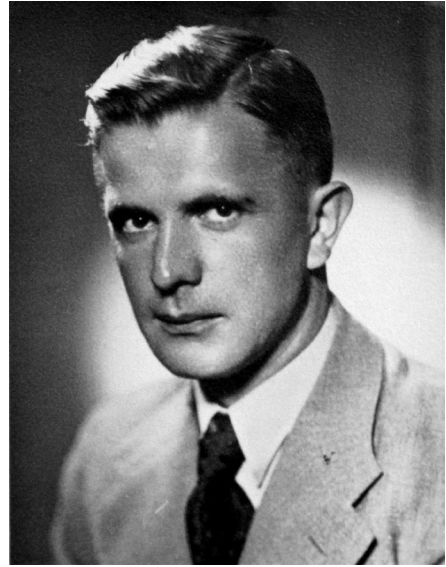
² Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Otorhinolaryngologów – Chirurgów Głowy i Szyi, przewodniczący: prof. dr hab. n. med. Andrzej Kierzek.

³ W zaświadczeniu rejestracyjnym Wydziału Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego Poznańskiego (nr P. Z. L. 106/45 z 14 lipca 1945, Dr Zaroski, Naczelnik Wydziału Zdrowia), uprawniającym do wykonywania praktyki lekarskiej w Państwie Polskim po uprzednim wpisaniu się na listę członków właściwej izby lekarskiej, stwierdzono, że Tadeusz Paul przedstawił dyplom lekarza wydany przez Uniwersytet Poznański 26 czerwca 1945 r.

Tadeusz Paul był wolontariuszem Oddziału Chirurgicznego Szpitala Sióstr Elżbietanek w Poznaniu. Dr Georg Hesse, lekarz naczelny Szpitala Sióstr Elżbietanek, w świadectwie pracy relacjonował, że Paul pracował jako lekarz asystent w okresie od 1 września 1939⁴ do 1 listopada 1941 roku, podkreślając, że: „[p]rzy dobrym ogólnym wykształceniu lekarskim mógł się wiele nauczyć w dziedzinie wielkiej chirurgii, jest pewnym narkotyzerym, opanował technikę asystowania oraz jest zaufanym i chętnym współpracownikiem”⁵. W tym szpitalu szkolił się pod kierunkiem lekarzy Jana Schlingmana (prawdopodobnie) i Hesse⁶.

W listopadzie 1941 roku Paul został wywieziony do Niemiec na przymusowe roboty. Pracował także jako lekarz w oddziałach dla obcokrajowców, przy szpitalach w Brandenburgu i Poczdamie. Świadczy o tym pismo dr. Wendta, naczelnego lekarza oddziału chirurgicznego Szpitala Miejskiego w Poczdamie, z 10 czerwca 1945 roku, które w tłumaczeniu dr. B. Piechowskiego, sekretarza Izby Lekarskiej Poznańskiej z 12 października 1950 roku brzmi: „(Tadeusz Paul) prowadził jako lekarz stacyjny oddział dla obcokrajowców od 8. 8. 44 do dzisiaj. Na oddziale leżeli przeważnie chorzy chirurgicznie. Spełniał pracę lekarza stacyjnego pilnie i można było na nim polegać. Małą i średnią chirurgię można mu było w zupełności powierzyć. W obęsjęciu z chorymi był obiektywny oraz był przez nich lubiany. Prowadzenie jego było bez zarzutu”⁷. W piśmie do Zarządu Okręgowej Izby Lekarskiej w Poznaniu z 20 sierpnia 1950 r. Tadeusz Paul zawiadamiał, że w szpitalu w Brandenburgu szkolił się od 1 listopada 1941 roku do 15 maja 1943 roku pod kierunkiem dra Bimmlera (?), a w szpitalu w Poczdamie od 16 maja 1943 roku do 10 czerwca 1945 roku pod nadzorem dra Hüttnera i dr Wendta⁸.

W czerwcu 1945 roku Paul powrócił do kraju, a w miesiąc później zaczął pracę w charakterze lekarza ogólnego w Kórniku. W marcu 1947 roku powołano go do woj-

Fotografia Tadeusza Paula
(Dział Starej Książki Medycznej Głównej Biblioteki Lekarskiej im. St. Konopki (Izba Lekarska Poznańska), sygnatura akt PL\327\3\0\324)

⁴ Zb. Spec. GBL IL-Pozn. 537, Pismo T. Paula do Zarządu Okręgowej Izby Lekarskiej w Poznaniu z 20 sierpnia 1950 r. w owym piśmie Paul zawiadamiał, że szkolił się w Szpitalu SS Elżbietanek od 1 września 1940 r.

⁵ Tamże, Świadectwo pracy T. Paula, podpisane przez G. Hesse, lekarza naczelnego Szpitala SS Elżbietanek; Pismo T. Paula do Izby Lekarskiej Poznańskiej z 20 października 1948 r.

⁶ Tamże, Pismo T. Paula do Zarządu...

⁷ Tamże, pismo Wendta z 10 czerwca 1945 r.

⁸ Tamże, Pismo T. Paula do Zarządu...

Niemiecka karta pracy Tadeusza Paula (Dział Starej Książki Medycznej Głównej Biblioteki Lekarskiej im. St. Konopki, Izba Lekarska Poznańska, sygnatura akt PL\327\3\0\324)

ska, z którego zwolniono go w stopniu kapitana w lipcu następnego roku. Podjął wtedy pracę na stanowisku asystenta Oddziału Otolaryngologicznego Szpitala Miejskiego nr 2 w Poznaniu, pod kierownictwem dr. med. Piotra Okulicza-Kozaryna, w okresie od 1 sierpnia 1948 roku do 20 sierpnia 1950 roku. Pozytywną opinię o Tadeuszu Paulu wystawił prymariusz Oddziału; autorzy przytaczają ją in extenso w przypisie⁹. Od lutego 1950 roku Paul był także lekarzem ogólnym w Ośrodku Zdrowia w Mosinie.

Ciekawą notę pisaną przez Tadeusza Paula

A. G. XXX

Arbeitskarte — Befreiungsschein*)x

Gültig bis auf weiteres. Widerruf vorbehalten

Familienname: Dr. Paul

Vor(Ruf-)name: Tadeusz

Geburtsname bei Frauen: _____

Geboren am 4.4.13 in Burgstadt-Posen

männlich, ~~widtx~~ ledig, ver~~heiratet~~ ~~ged.~~

Staatsangehörigkeit: Schutzangeh.

Volkszugehörigkeit: Pole

Herkunftsland (eingereist aus): eingegl. Ostgebiete

Heimatort: Warschau

Kreis: Warschau

Wohnhaft: _____

(bei Ausstellg. d. Befr. Sch.) Beschäftigt als: Hilfsarzt 27 c 1

Arbeitsbuch-Nr.: A 64/8460

Arbeitsstelle: Krankenhaus Potsdam
Neue Königstr. Nr. 129

Trpt-Nr.: _____ Im Inl. seit 3.11.41

(Dienstsiegel) Ausgestellt am 15.5.194 4

Ru Arbeitsamt
Potsdam

*) Dem ausländischen Arbeiter/Angestellten auszuhändigen!

⁹ P. Okulicz-Kozaryn, Szpital Miejski nr 2, Poznań, ul. Łąkowa 1-2: Zaświadczenie z 20 sierpnia 1950: „Niniejszym poświadczam, że ob. lekarz Paul Tadeusz, urodzony 4. 4. 1913 r. w Kórniku, pracuje na oddziale laryngologicznym Szpitala Miejskiego nr 2 w Poznaniu od 1 sierpnia 1948 r. do dnia dzisiejszego. W tym czasie miał możliwość na rozległym materiale szpitalnym oraz ambulatoryjnym nabrać doświadczenia w rozpoznawaniu i leczeniu chorób z zakresu otolaryngologii. Opanował całkowicie technikę operacyjną chorób gardła, nosa, ucha i krtani. Samodzielnie wykonuje wszystkie zabiegi, wchodzące w zakres otolaryngologii: (tonsillektomia, operacje na jamach bocznych nosa, operacja radykalna i antrotomia). Wykonuje również oesofagoskopię i bronchoskopię. Przez cały czas pracy ob. lekarz Paul odznaczał się dużą sumiennnością i dokładnością w rozpoznawaniu i leczeniu chorób, to też pozyskał należne mu zaufanie u chorych. Wobec powyższego uważam lek. Paula Tadeusza za pełnowartościowego specjalistę w zakresie chorób nosa, ucha, gardła i krtani i zdolnego do prowadzenia samodzielnego oddziału. Przez cały czas okupacji pracował na oddziałach chirurgicznych, co dało mu możliwość szybszego opanowania otolaryngologii. Lek. Paul Tadeusz pracuje nadal na oddziale otolaryngologicznym Szpitala Miejskiego nr 2 w Poznaniu. Dr. med. Okulicz-Kozaryn Ordynator oddz. Oto-rhino-laryng. Szpitala SS. Elżbietanek Poznań, Łąkowa 4 a”.

Izba Lekarska Poznańska
Poznań

Wystawić legitymację 537

Legitymacja Nr. 537

Kwestionariusz

1/ Nazwisko: Paul

2/ Imię: Paderewski

3/ Data i miejsce urodzenia: 4. 4. 1913 - Komitka, pow. Jarocin

a/ wolny, świąteczny, wódniany, rozpiędniany

b/ inna forma i nazwisko panieńskie

c/ ilość dzieci

4/ Dnię rodziców oraz nazwisko panieńskie matki: Wincenty, Wiktoria Rzymiak

5/ Wzrost: 175 cm - Kat.

6/ Krew: Polska

7/ Przebieg studiów lekarskich: od 1932 do 1939 - na Uniwersytecie Poznańskim

8/ Data i miejsce dyplomu lekarskiego: 1-9-1939

9/ " " uzyskania doktoratu

10/ Data i miejsce uzyskania prawa praktyki lekarskiej: 14. 7. 1945 Poznań

11/ Przebieg fachowego wykształcenia i specjalizacji: od 1. 9. 1939 do 3. 11. 41 w oddziale chirurgicznym szpitala H. Elzke w Poznaniu

12/ Miejsca zamieszkania: a/ przed dn. 1. 9. 1939 Komitka, pow. Jarocin
b/ od dn. 1. 9. 1939 do 3. 11. 41 w Oddziale Chirurgicznym szpitala H. Elzke w Poznaniu
c/ obecnie: Komitka, pow. Jarocin

- 3 -

Kwestionariusz Tadeusza Paula (strona 1)

(Dział Starej Książki Medycznej Głównej Biblioteki Lekarskiej im. St. Konopki, Izba Lekarska Poznańska, sygnatura akt PL327/3(0)324)

odnaleźć można we wniosku do Zarządu Okręgowej Izby Lekarskiej w Poznaniu z 20 sierpnia 1950 roku, o uznanie za specjalistę chorób nosa, ucha, gardła i krtani. Przedstawiając swoją drogę zawodową, oprócz wykształcenia specjalistycznego w la-

- 2 -

13/ Miejsce zatrudnienia i zajmowane stanowiska :

a/ przed dn. 1.9.1939 r. : *3.11.47.4. szpital. St. Konopki jako lekarz asystent*

b/ podczas okupacji : *szpital. St. Konopki jako lekarz przy oddziale*
dom (Krause) Krasicki. Poznań

c/ obecnie : *Krasicki. Lekarz*

czy i od kiedy wykonuje praktykę samodzielnie : *30.9.48*

14/ Frazeologizm do Izby Lekarskiej a/ przed 1.9.1939 r. : .....

b/ w czasie okupacji : .....

15/ Czy był Pan /Pani/ "Reichdeutsch", "Volksdeutsch", "Stammdeutsch", "wgl. czy należał do innych nazodowości : .....

nie

16/ Czy był Pan /Pani/ "Leistungslose" .....

nie

.....

Oświadczam, że wyżej wymienione dane polegają na prawdzie i sąją
sobie sprawę z konsekwencjami za wprowadzenie w błąd Izby Lekarskiej
Poznańskiej.

Poznań, dnia *30. IX 1945* .....

Tadeusz Paul
.....
"Zobowiązany podpis

Kwestionariusz Tadeusza Paula (strona 2)
(Dział Starej Książki Medycznej Głównej Biblioteki Lekarskiej im. St. Konopki, Izba Lekarska Poznańska, sygnatura akt PL\327\3\0\324)

tach 1939 do 1950, wspominał: „W czasie swego przymusowego pobytu w Niemczech asystowałem – jako lekarz dla obcokrajowców – przy wszystkich zabiegach otolaryngologicznych, dokonywanych na obcokrajowcach. Mniejsze zabiegi z zakresu otolaryngologii wykonywałem sam”.

Opinia Komisji Kwalifikacyjnej w składzie: przewodniczący Komisji Specjalistycznej dr med. A. Schreiber, członek Komisji Specjalistycznej, prof. dr med. Aleksander Zakrzewski oraz stały członek Komisji Specjalistycznej, dr med. M. Szulc-Rembowski, wyrażona na posiedzeniu w dniu 22 sierpnia 1950 roku brzmiała: „Uchwała się przyznać w. w. prawo ogłaszania się jako specjalista w zakresie chorób gardła, uszu i nosa”. Opinia Komisji Kwalifikacyjnej została zaakceptowana przez zarząd Okręgowej Izby Lekarskiej w Poznaniu w składzie: prezes dr med. J. Jankowiak, sekretarz dr med. B. Piechowski oraz skarbnik dr med. J. Ceptowski w dzień później¹⁰.

W 1950 roku Paul uzyskał więc tytuł specjalisty chorób uszu, nosa i gardła. Rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z 1 maja 1951 roku został przeniesiony do Kalisza, gdzie pracował jako laryngolog, a następnie kierownik w Przychodni Obwodowej oraz Oddziale Otolaryngologicznym Szpitala Miejskiego. W grudniu 1955 roku przeniesiono go na stanowisko kierownika Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej Powiatowej i Miejskiej Rady Narodowej w Ostrowie Wielkopolskim. Podjął także pracę w szpitalu miejskim, gdzie we wrześniu 1956 roku, dzięki staraniom Edmunda Kuncewicza, laryngologa i Jerzego Bruskiego, dyrektora szpitala, uruchomiono liczący 14 łóżek Pododdział Laryngologiczny, działający do roku 1962. W latach 1962-1965 przyjmował w Obwodowej Przychodni Lekarskiej Polskich Kolei Państwowych. W związku z reorganizacją terenowych organów administracji państwowej, w połowie 1975 roku ówczesne władze miasta rozwiązały z nim umowę o pracę.

Tadeusz Paul cieszył się u podwładnych autorytetem. Był niezwykle taktowny i uczynny. Ufał młodym pracownikom, wierzył w ich siły, awansował. Wspominany jest po latach niezwykle sympatycznie¹¹.

Odnaczono go Srebrnym Krzyżem Zasługi, medalem „Za Zasługi dla Obronności Kraju”, Srebrną Odznaką PCK i odznaką „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”. Był m. in. członkiem Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia.

30 lipca 1948 roku zawarł związek małżeński z Lubomirą Organiściak, księgową; miał troje dzieci: Piotra Władysława, ur. 17 maja 1949 roku oraz Pawła Stanisława i Barbarę Wiktorię, bliźniaki, ur. 8 czerwca 1951 roku¹². Zmarł 28 września 1982 r. w Ostrowie Wielkopolskim¹³. Spoczywa w Poznaniu.

Tadeusz Paul znalazł swoje miejsce w historii lecznictwa specjalistycznego południowej Wielkopolski. Autorzy niniejszej pracy zdecydowali się przedstawić dokonania jednego z dziesiątek lekarzy naszej specjalności działających w czasach po okupacji hitlerowskiej. Przede wszystkim dlatego, aby wydobyć ich z mroku niepamięci.

---

¹⁰ Tamże, Pismo T. Paula do Zarządu...

¹¹ U. Mazurkiewicz, prac. administracji Szpitala Miejskiego w Ostrowie Wlkp.: relacja pisemna z 2 stycznia 2014 r.

¹² M. Pabiszczak: relacja pisemna z 23 stycznia 2014 r.

¹³ S. Zabłocki, *Słownik biograficzny otolaryngologów polskich XIX i XX wieku*. Warszawa 2012, 484-485; T. Paul: Pismo do Zarządu...